

УДК 338.48

**KRIVORIZHYA – A PROSPECTIVE REGION FOR THE DESIGN OF
HOTELS ORGANIZED BY INDUSTRIAL TOURS**
**КРИВОРІЖЖЯ – ПЕРСПЕКТИВНИЙ РЕГІОН ДЛЯ ПРОЕКТУВАННЯ ГОТЕЛІВ З
ОРГАНІЗАЦІЮ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТУРІВ**

Dovbash A.S. / Довбаш А.С.
magistrate / магістрант

Medvid I.M. / Медвідь І.М.
PhD / доктор філософії

ORCID: 0000-0003-2537-2823

Shydlovska O.B. / Шидловська О.Б.
c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.

ORCID: 0000-0001-5318-1835

Ishchenko T.I. / Іщенко Т.І.
c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.

ORCID: 0000-0002-5241-5342

National University of Food Technologies, Kyiv, Volodymyrska 68, 01033

Національний університет харчових технологій, Київ, вул. Володимирська 68, 01033

Анотація. У статті розглянуто поняття «індустріальний туризм», з'ясовано його сутність та передумови виникнення. Проаналізовано сучасний стан індустріального туризму у світі та в Україні. Розкрито передумови його розвитку в Україні для підвищення туристичної привабливості країни. Досліджено туристичну активність промислових підприємств Дніпропетровщини і, зокрема, Криворіжжя. Надано характеристику найпривабливішим об'єктам індустріального туризму Кривбасу. Наведено доцільність проектування готелю з організацією індустріальних турів в м. Кривий Ріг.

Ключові слова: індустріальний туризм, Кривий Ріг, готель, індустріальні тури.

Вступ.

Для сучасного готельного бізнесу 2020 рік став найгіршим за всю історію, це факт, з яким вже не посперечаєшся. Скорочення доходів на 60...70 % в порівнянні з 2019 роком – суворі реалії, до яких важко звикнути.

Експерти вважають, що відновлення галузі почнеться вже в 2021 році, але зрозуміло, що в цьому році готельні підприємства не вийдуть на докризові показники своєї діяльності. Тому головним завданням готелів у 2021 році стане збереження високої якості послуг, що надаються в найскладніших кризових умовах, і впровадження нових стратегічних та інноваційних рішень для досягнення необхідного рівня GOP.

На сьогоднішній день останніми інноваційними досягненнями сфери гостинності є: bleisure-подорожі, еко-тревел, індустріальний туризм, використання штучного інтелекту, роботів, чат-ботів тощо.

Серед зазначеного є індустріальний туризм, який, насправді, є доволі особливим різновидом туризму. І нехай він не може конкурувати зі звичними формами відпочинку, його популярність що року зростає. Ера фантастичного кіно, а, згодом, і поява інтернету додали особливого шарму туристичному сталкерству, дослідження заводів, фабрик, покинутих будівель стало більш поширеним.

Основний текст.

Індустріальні екскурсії мали місце ще в 30-х рр. ХХ ст., але всі вони носили епізодичний характер. Відомо, що першим підприємством, яке відвідали туристи в 1930 р. була компанія «Пежо» в м. Сошо (Франція). І тільки на початку 80-х рр. ХХ ст. в західноєвропейському туропереїтингу з'являються перші організовані тури на промислові об'єкти. Найбільше об'єктів було створено у Німеччині, Франції, Чехії, Нідерландах, Іспанії та Італії [1].

Виникненню індустріального туризму сприяло декілька тенденцій:

По-перше, туризм перетворився в одну з найбільших галузей світової економіки. Зважаючи на це, багато країн світу своїм стратегічним завданням вважають розвиток туристичної сфери з метою зайняття певної ніші на міжнародному ринку туристичних послуг. Тому зусилля фахівців спрямовані на створення оригінального туристичного продукту, розробку ексклюзивних турів, впровадження нестандартних пропозицій, що спроможні задовольнити найвибагливіші запити всіх вікових, соціальних та професійних верств населення.

По-друге, до туристичної діяльності залучили нові простори та нові об'єкти, які, в свою чергу, були тематично спрямованими.

По-третє, відбулася зміна орієнтирів в мотивах туристів. Розбалувана враженнями заможна публіка наситилася цивільними краєвидами, спокійним, розміреним відпочинком. На противагу традиційному пляжно-готельному відпочинку зріс попит на тури активно-пізнавальної спрямованості.

Індустріальний туризм - це вид активного туризму, зосередженого в промислових регіонах, що має за мету споглядання індустріальних ландшафтів, ознайомлення з витворами індустріальної архітектури, відвідування працюючих або покинутих виробничих підприємств з метою задоволення пізнавальних, професійних та ділових інтересів [1].

До індустріального туризму відноситься сталкінг, урбанізм, сурвіалізм, постпаломництво, руфінг, дигерство, інфільтрація, пасивний та комерційний туризм.

На світовому ринку гостинності зазначений туризм користується значним попитом. За результатами досліджень Всесвітньої туристичної організації «UNWTO», 95 % підприємств Західної та Північної Європи, Азії та США відкриті для туристів. Так, у Великобританії туристів приймають автомобільні заводи «Bentley», «Land Rover», шоколадна фабрика «Cadbury»; у Німеччині – авіаційні заводи «Airbus» (в м. Гамбург та м. Бремен), автомобільний завод «BMW», шоколадна фабрика «Ritter Sport»; в Італії - автомобільні заводи «Lamborghini» та «Ferrari»; в Данії - фабрика конструктору «Lego»; в Японії – соляний завод «Нучі-Ману»; у США - авіаційний завод «Боїнг» та підприємство з виготовлення скляного посуду «Corning» [2]. Дані підприємства є досить популярними локаціями для відвідування. Щодня вони збирають натовп бажаючих побачити всі ділянки виробництва своїми очима.

Закордонний досвід з організації індустріальних турів може стати у нагоді для української індустрії гостинності, оскільки в Україні індустріальний туризм перебуває на початковій стадії розвитку, хоча і охоплює майже всі

індустріальні регіони.

Питаннями розвитку зазначеного виду туризму почали цікавитися в Дніпропетровській, Миколаївській, Запорізькій, Харківській областях, так як саме в цих регіонах розташовані унікальні всесвітньовідомі промислові підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», Дніпрогес, ПАТ «Запоріжсталь», ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова», ПрАТ «Дніпровський металургійний завод», АТ «Турбоатом» тощо, які при раціональному та ефективному спрямуванні фінансових ресурсів та інноваційних розробок, можуть бути об'єктами пасивного та комерційного туризму.

Попередній аналіз туристичної привабливості зазначених регіонів, свідчить про те, що Дніпропетровська область є найбільш привабливим регіоном для індустріального туризму.

На Дніпропетровщині діють понад 700 великих промислових підприємств, на яких працює близько 760 тис. осіб. Їх діяльність спрямована на випуск товарів виробничого та споживчого призначення. В регіоні виробляється близько 17...18% усієї української промислової продукції. За цим показником область посідає друге місце в Україні [3]. Значна частина підприємств має вікову історію і складний технологічний процес.

Дослідження туристичної активності промислових підприємств Дніпропетровської області показали, що лише 21 % з обстежуваних суб'єктів мають позитивний досвід в організації екскурсій для туристів на своїх виробничих майданчиках. Так, регулярно відвідуються туристами сучасний трубний завод «Інтертайп», кондитерська фабрика «АВК», аерокосмічний музей Південного машинобудівного заводу ім. О. М. Макарова тощо. На промислових підприємствах ПАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат», Вільногірський гірничо-металургійний комбінат, ПрАТ «Суша балка», ПАТ «Дніпродзержинський металургійний комбінат» екскурсії проводяться значно рідше.

Найбільш перспективним містом Дніпропетровської області для організації індустріальних турів, на нашу думку, можна вважати Кривий Ріг, оскільки тут зосереджено 45 шахт із видобутку залізної руди, 41 кар'єр, 89 відвалів, 26 провальних зон, 15 шламосховищ, 27 спелестологічних об'єктів (розкриті старі штольні, штреки, шахти, гезенки, провальні колодязі тощо), 6 енергетичних, 5 металургійних, 28 машинобудівних, 5 хімічних, 14 будівельних, 9 деревообробних підприємств, а також 5 підприємств легкої та 12 харчової промисловості. Для Кривого Рогу характерна багата індустріальна спадщина, що включає залишки (понад 800) виробничих об'єктів, залізниць, гідротехнічних споруд, мостів, стародавніх гірничопромислових ландшафтів, робітничих поселень тощо. Якщо площа м. Кривий Ріг становить 431 км², то гірничопромислові ландшафти в ньому займають близько 48,8 % території і вона постійно зростає [4].

В Кривому Розі найпривабливішими об'єктами індустріального туризму визначено: кар'єр ПАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат», Кочубеївський рудник, музей гірничої техніки, шахта Гвардійська, Бурщицький

відвал.

Надзвичайно цікавим місцем подорожі є кар'єр з видобутку залізної руди Південного гірничо-збагачувального комбінату. Він найглибший не тільки в Україні, а й один з найбільших в Європі. Важко уявити, що це створила людина. Його розміри вражають: довжина становить 3 км, ширина досягає 2,6 км, глибина – 425 м, а площа всього кар'єру – 570 га [5]. З оглядового майданчика відкривається дивовижний панорамний вигляд кар'єру з його горизонтами. Туристи мають можливість не тільки ознайомитися з кар'єром, а й відвідати музей Південного гірничо-збагачувального комбінату.

Шахта Гвардійська – одна з восьми діючих шахт Кривбасу. На сьогоднішній день вона належить ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат». Це місце, в якому існує справжня «зона відчуження» усипана різнобарвною гірською породою і з гігантськими воронками в землі. Шахта працює вже більше 50 років. За весь час роботи тут було видобуто понад 100 млн тонн руди [5]. Туристів вона приваблює незвичайним ландшафтом.

Кочубеївський рудник – найстаріший з рудників Кривого Рогу, йому понад 100 років. Він один з небагатьох, які збереглися до наших днів. У 1904-1906 роках тут активно розроблялося багате родовище залізної руди. У штольнях, загальна довжина яких складає 250 метрів, відкривається уся краса надр Кривбасу. Нині рудник відносно часто відвідується туристами, але штольні та виробки притягують сюди не лише мандрівників, любителів печер та індустриального туризму – зовсім недавно він став декорацією для нового українського фільму «Червоний» [6].

Бурцицький відвал – це об'єкт індустриальної спадщини, який відсипаний колишнім Новокриворізьким гірничо-збагачувальним комбінатом. З висоти цього відвалу туристи споглядають на історію міста і реалії його сьогодення: ланцюжок шахт, які йдуть далеко на північ Кривбасу; стару частину міста; цехи металургійного комбінату ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»; канал річки Інгулець, затиснутої між відвалами і кар'єрами; височенний дореволюційний (від 1884 року) міст Белелюбського Катерининської залізниці; численні об'єкти індустриальної спадщини Гданцівського рудника тощо.

Не менший інтерес представляє і підніжжя Бурцицького відвалу, де знаходяться руїни наземних промислових споруд шахт № 5 Нова і Валявка-Південна колишнього рудника ім. Ілліча та стволи цих шахт, які йдуть на глибину 60 і 380 метрів [7].

Крім кар'єрів та шахт, у місті багато цікавих музеїв. Одним із таких є музей гірничої техніки під відкритим небом. Тут можна побачити справжню техніку, яка використовувалася для видобутку, переробки і перевезення руди.

Отже, наявна велика кількість унікальних підприємств, їх відкритість для відвідин українських та іноземних туристів є гарним підґрунтям для організації індустриальних турів. Втім недостатня готельна інфраструктура поблизу активно працюючих підприємств свідчить про відсутність повного циклу процесу гостинності в межах надання туристичних послуг. Тому вважаємо, що для популяризації індустриального туризму доцільним буде створення готелю з організацією індустриальних турів саме в м. Кривий Ріг.

Готельне підприємство зможе запропонувати гостям розроблені схеми маршрутів з мінімізацією витрат часу на переміщення та максимізацією інформативно-пізнавальної цінності турів. Тобто, туристи зможуть відвідати побільше цікавих місць і об'єктів, при цьому менше будуть перебувати в транспортному засобі. Приклади деяких можливих індустриальних турів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Технологічна карта екскурсійних маршрутів

Показник маршруту	Індустриальний тур	Індустриальний тур
Назва маршруту	«Сучасний Кривбас»	«Підземелля Кривбасу»
Вид транспорту	Мікроавтобус	Мікроавтобус
Основні пункти маршруту	готель – кар'єр ПАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» – ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» - шахта Гвардійська – готель	готель – Кочубеївський рудник – Бурщицький відвал – музей гірничої техніки – шахта Гвардійська – готель
Вид маршруту	Кільцевий	Кільцевий
Протяжність, км	80,2	52
Тривалість, дні	1	1
Кількість туристів по маршруту, осіб	15+1	15+2

Під час індустриальних подорожей туристи зможуть отримати нові знання, емоції, враження. Це гарна альтернатива стандартному відпочинку з можливістю потенційного працевлаштування чи співробітництва.

Крім популяризації індустриального туризму, проектування зазначеного засобу розміщення сприятиме формуванню позитивного іміджу регіону як на державному, так і на міжнародному рівні, та економічному розвитку Кривого Рогу: забезпечуватиме додаткові надходження до місцевого бюджету; надаватиме можливість уникати сезонних коливань прибутків від туристичної діяльності; допомагатиме у просуванні національного виробника; сприятиме підвищенню туристичної привабливості міста; стимулюватиме розвиток його інфраструктури.

Отже, реалізація даного проекту матиме ряд переваг для всіх його учасників.

Висновок.

На наш погляд, саме індустриальний туризм нині є одним із перспективних напрямків розвитку вітчизняного туризму в промислових регіонах, оскільки Україна має потужний потенціал індустриальної спадщини. Ресурси індустриального туризму – це величезна територія, зайнята набором індустриальних компонентів, які формують індустриальні ландшафти.

Об'єктивно оцінюючи можливості Криворіжжя, можна зробити висновок, що регіон має передумови для перспективного розвитку індустриального туризму. Саме м. Кривий Ріг вважаємо перспективним для створення готелю з організацією індустриальних турів.

Література:

1. Абрамов, В. В. Історія туризму : підруч. / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х : ХНАМГ, 2010. – 294 с.
2. Прибиткова, Л. Туризм у промислових містах: міф чи реальність? / Л. Прибиткова // Партнери. – 2015. – Вип.12(78).
3. Афанасьєв, О. Є. Промисловий туризм на Дніпропетровщині: напрями, перспективи та досвід використання // Минуле, сучасне та майбутнє туризму Дніпропетровщини : Матеріали обласної відкритої туристсько-краєзнавчої конференції. Дніпропетровськ, 2016. – С.88-90.
4. Мультимедійна платформа іномовлення України Укрінформ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2322075-poki-nam-nedostupnij-mars-laskavo-prosimo-v-krivbas.html>
5. Інститут розвитку міста Кривого Рогу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irm.kr.ua/uk/ob-ekti-erih/ugok>
6. Кочубеївські штольні. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://find-way.com.ua/oblast/kirovohradska/kochubeivski-shtolni-pokynutyi-rudnyk-s-hannivka-kryvyi-rih>
7. Діюча індустрія. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://krt.dp.ua/ua/burshchitskogo-vidvalu>

References:

1. Abramov, VV History of tourism: textbook. / VV Abramov, MV Tonkoshkur; Hark. nat. acad. city households. - X: ХНАМГ, 2010. - 294 с.
2. Prybytkova, L. Tourism in industrial cities: myth or reality? / L. Pribitkova // Partners. - 2015. - Issue 12 (78).
3. Afanasyev, OE Industrial tourism in Dnipropetrovsk region: directions, prospects and experience // Past, present and future of tourism of Dnipropetrovsk region: Proceedings of the regional open tourist and local lore conference. Dnipropetrovsk, 2016. - P.88-90.
4. Multimedia platform of foreign broadcasting of Ukraine Ukrinform. - [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2322075-poki-nam-nedostupnij-mars-laskavo-prosimo-v-krivbas.html>
5. Institute of City Development of Kryvyi Rih. - [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.irm.kr.ua/uk/ob-ekti-erih/ugok>
6. Kochubeyevesky galleries. - [Electronic resource] - Access mode: <https://find-way.com.ua/oblast/kirovohradska/kochubeivski-shtolni-pokynutyi-rudnyk-s-hannivka-kryvyi-rih>
7. The current industry. - [Electronic resource] - Access mode: <http://krt.dp.ua/ua/burshchitskogo-vidvalu>

Abstract. To date, the latest innovative achievements in the field of hospitality are: bleisure-travel, eco-travel, industrial tourism, the use of artificial intelligence, robots, chatbots and more. Among this is industrial tourism, which, in fact, is a very special kind of tourism. And although it can not compete with the usual forms of recreation, its popularity is growing every year. The era of science fiction, and later the advent of the Internet added a special charm to tourist stalker, the study of factories, factories, abandoned buildings has become more common.

The article considers the concept of «industrial tourism», clarifies its essence and prerequisites. The current state of industrial tourism in the world and in Ukraine is analyzed. It is noted that according to research by the World Tourism Organization «UNWTO», 95% of enterprises in Western and Northern Europe, Asia and the United States are open to tourists. Prerequisites for the development of industrial tourism in Ukraine to increase the tourist

attractiveness of the country are revealed. The tourist activity of industrial enterprises of Dnipropetrovsk region and, in particular, Kryvyi Rih is studied. The most attractive objects of industrial tourism of Kryvbas are characterized: the quarry of PJSC "Southern Mining and Processing Plant", Kochubeyevsky mine, museum of mining equipment, Gvardiyskaya mine, Burshchitsky dump. The expediency of designing a hotel with the organization of industrial tours in Kryvyi Rih is given.

Key words: *industrial tourism, Kryvyi Rih, hotel, industrial tours.*

Стаття відправлена: 27.04.2021 р.

© Довбаш А.С., Медвідь І.М., Шидловська О.Б., Іщенко Т.І.